

В. С. Лісовий

Культура етнічна

КУЛЬТУРА ЕТНІЧНА – культура, початковим джерелом якої є колективна творчість певної етнічної спільноти. У складі К. е. – спосіб *життя, світогляд, мова, народне мистецтво*. Було б хибно ототожнювати К. е. з «низькою» культурою (не потребує спец. підготовки, «школи»), протиставляючи її профес. культурі. Колективна творчість є лише першоджерелом К. е.: з одного боку, вона впливає на профес. культуру, з ін. – зазнає її впливу. Тому у сучас. суспільствах К. е. не існує відокремлено від профес. культури, а є її складником, етніч. серцевиною, що знач. мірою визначає самобутність нац. культури у нац. державах. К. е. – життєвий світ, який охоплює все, що дана спільнота колективно створює як додаток до природ. оточення: способи поведінки та виробництва, сусп. установи, мову, етносимволіку, міфи, ритуали, художню творчість. Хоча природне оточення впливає на характер К. е., але спільнота творить свій життєвий світ у наяв. просторі свободи. Це є джерелом унікальності будь-якої К. е. та причиною відмінностей у К. е. тих спільнот, які живуть в однакових природ. умовах. Вважають, що наявність «школи» є не обов'язковою для творення К. е., але навіть на початк. стадіях творення К. е. важливу роль відігравало індивід. навч. (передача знань та умінь від батька, матері до дитини). Важливу роль у творенні К. е. відігравали індивід. таланти, хоча їхні витвори (*міф, епос, казка, пісня, мотиви зображення*) зазнавали колектив. доопрацювання. Автентич. фольклор переважно розуміють як вихоплення певного мист. артефакту у тому вигляді, як він зберігся в певному часі й місці, але насправді етнокультурні витвори зазнавали безперерв. модифікацій у часі і просторі. Хоча співвідношення між збереженням та оновленням у процесі істор. змін у народів було різним, але навіть у тих народів, у яких переважає збереження над оновленням, К. е. не залишалася цілком незмінною. У період становлення європ. націй попередні етноплемінні ідентифікації зазнали радикал. перетворень, наслідком чого стала поява нових етнокультур. утворень, які сьогодні позначають терміном «етнічні нації» («культурні нації» у термінології нім. історика Ф. Майнекке). Культуру етніч. націй не можна вважати такою, що не зазнала впливу профес. культури та політ. дій; звідси стає зрозумілим, що К. е. в сучас. суспільствах не зводиться до «нар. творчості» – вона існує у вигляді модифіков. успадкувань, які складно відокремити від профес. культури. Сучасне профес. мистецтво, яке використовує певні елементи К. е. в новому контексті, не тільки продовжує життя К. е. і здатність її виживати в сучас. світі, а містить використання К. е., по-

в'язані з її кращим осмисленням, проникненням у деякі приховані її архетипи, вони є певними мист. інтерпретаціями. Отже, розуміння автентичності як деякої однозначності є хибним. Примітивізація К. е. загалом чи окремих її артефактів пов'язана з інтерпретацією, прихованою за способом буття К. е. в даній нації, та її використанням. Коли говорять зневажливо про «шароварщину», «гопак» чи «рушник», то йдеться не про самі ці речі чи К. е. загалом (хоча іноді і на це прагнуть натякати), а про спосіб використання артефактів. Будь-яку річ можна виставити на посміховище невмілим, недореч. її використанням. К. е. – предмет дослідж. культур. [антропології](#), [етнології](#) та [етнографії](#) (попри їхню тісну пов'язаність, вказують, що етнологія переважно теоретична, а етнографія здебільшого описова; мають значення і нац. відмінності у використанні цих термінів). У СРСР як теор., так і описові аспекти вивчення етнічності об'єднували під назвою «етнографія».

Рекомендована література

1. Ануфрієв О. М. Етнокультура в системі національної культури: Навч.-метод. посіб. К., 1995;
2. Лісовий В. Вхідження у світ етнокультури: (Мист. освіта) // ОМ. 2003. № 3;
3. Етнокультура у контексті світової історії: Мат. VI міжнар. наук. семінару «Черезов. читання», Чернівці, 20 березня 2004 р. Ч., 2004;
4. Карлова Н. М. Етнокультура як джерело етнофразеології // Лінгвістика. 2006. № 2(10).

Бібліографічний опис:

Культура етнічна / В. С. Лісовий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-51456>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).